

«ΕΙ ΕΧΕΙΣ ΚΑΡΔΙΑΝ, ΔΥΝΑΣΑΙ ΣΩΘΗΝΑΙ»

Εισήγηση του Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς

κ. Ιουστίνου

στην Παγκρήτια Σύναξη Νέων

2 Ιανουαρίου 2016

Σεβασμιώτατε Αρχιεπίσκοπε Κρήτης, πολυσέβαστε πατέρα Ειρηναΐε —μου ἀρέσει νά χρησιμοποιῶ αὐτή τήν ἔκφραση, διότι πραγματικά ἤ μέχρι τώρα ποιμαντορία σας, ἡ βιοτή σας, ἡ παρουσία σας μέσα στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύει ὅτι εἶστε ἀληθινός πατέρας καί ποιμένας πολλῶν ἀνθρώπων καί πολλῶν ψυχῶν καί δίπλα σας ὁ ἄλλος ἀκριβῶς αἰσθάνεται ὅτι εἶναι υἱός, εἶναι τέκνον, καί ὄχι ἕνα νούμερο, ἕνα ἀσήμαντο πρόσωπο.

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, πατέρα Δαμασκηνέ, φίλε, ἀδελφέ ἀπό τά φοιτητικά χρόνια.

Σεβαστοί Πατέρες

Ὁσιολογιωτάτη Γερόντισσα τῆς Μονῆς Χρυσοπηγῆς, ἀγαπητές ἀδελφές

Νέοι καί νέες καί ὅσοι αἰσθάνεσθε νέοι καί νέες —διότι αὐτό πού χαρακτηρίζει κάποιον ὡς νέο ἢ κάποια ὡς νέα δέν εἶναι τόσο ἡ ἡλικία ὅσο ἡ καρδιά καί τό φρόνημα.

Πρίν ξεκινήσω τήν φτωχή καί ἄτεχνη —ὅσον ἀφορᾶ ἐμένα— κουβέντα μας (γιατί δέν θά ἤθελα αὐτή ἡ ὁμιλία νά εἶναι ἕνας στεῖρος καί ξερός μονόλογος· ἄλλωστε ἂν πᾶς νά μιλήσεις σέ νέους ἀνθρώπους στεῖρα, δηλαδή μονολογικά, εἶσαι ἤδη ἀποτυχημένος), νοιώθω τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσω ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς μου πρῶτα τόν ἅγιο Κρήτης, διότι αἰσθάνομαι τήν ἀγάπη του καί τήν τιμή πού δείχνει πρὸς τό φτωχό πρόσωπό μου πάντοτε νά μέ περιβάλλουν· δεύτερον τόν Ποιμενάρχη αὐτοῦ τοῦ τόπου, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, διότι μέ τή δική του πρόσκληση καί εὐλογία βρίσκομαι στή σημερινή σύναξη· καί τόν εὐχαριστῶ γενικότερα γιά τήν εὐλογία πού μου παρέχει κάθε φορά πού ἔρχομαι στά Χανιά νά λειτουργῶ καί νά ἱεραργῶ· ἔπειτα νά εὐχαριστήσω τήν

πολυσέβαστη Γερόντισσα τῆς Μονῆς, τὴν Γερόντισσα Θεοξένη, πού κάτω ἀπὸ τὴ δική της μητρική σκέπη ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια πραγματοποιεῖται ἡ σύναξη αὐτῆ τῶν νέων, ἡ ὁποία ἔγινε παγκρήτια· νά εὐχαριστήσω τίς ἀδελφές τῆς Μονῆς, διότι κοπιάζουν καί κοπίασαν πάρα πολύ γι' αὐτὴ τὴ σύναξη· κι ἔπειτα νά εὐχαριστήσω ὅλους ἐσᾶς, πού σᾶς ἔχω ἀπέναντί μου, γιὰ τὴν ὑπομονή νά μέ ἀκούσετε.

Ἕνας νέος μοναχός κουβέντιαζε μέ τόν Γέροντά του καί τοῦ ἔλεγε: «Ἦλθα ἐδῶ στή σκήτη, ἦλθα μέ ζῆλο, ἦλθα μέ ἐνθουσιασμό, ἦλθα μέ ὄνειρα, ἦλθα μέ χαρά, καί βλέπω ὅτι ὅσο μακραίνει ὁ καιρός καί παραμένω ἐδῶ, ἡ ὑπόθεση τῆς σωτηρίας μου μοῦ φαίνεται πάρα πολύ δύσκολα ἐφικτή. Δυσκολεύομαι πολύ νά αισθανθῶ ὅτι μπορῶ νά χωρέσω σ' αὐτόν τόν χῶρο τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, τῆς ἀσκήσεως καί εὐρύτερα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Δυσκολεύομαι πολύ νά δῶ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ὄχι σάν κανόνες νομικιστικούς, πού μᾶς βάζουνε σέ μιά σειρά καί σέ μιά τάξη, γιὰ νά μπορεῖ κάποιος ἄλλος –ἐνδεχομένως καί ὁ Θεός– νά μᾶς ἐλέγχει, ἀλλά νά τούς δῶ σάν ἐντολές ἐλευθερίας· νά μοῦ παρέχουν ἐλευθερία, νά μπορῶ δηλαδή νά χαίρομαι ὅταν ἐφαρμόζω μιά ἐντολή μέσα στή ζωή μου. Δυσκολεύομαι αὐτά πού ἀκούω νά τά κάνω πράξη στή ζωή μου».

Τότε ὁ Γέροντας τόν κοίταξε μέσα στά μάτια καί τοῦ εἶπε: «Παίδι μου, εἰ ἔχεις καρδιά, δύνασαι σωθῆναι!». Ἄν ἔχεις καρδιά, μπορεῖς νά σωθεῖς!

Νομίζω ὅτι οἱ ἐνστάσεις αὐτοῦ τοῦ νέου μοναχοῦ εἶναι ἐνστάσεις καί ὅλων μας. Ὅλων τῶν νέων ἀνθρώπων, ἀλλά καί ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων σέ ἡλικία ἀνθρώπων. Μπαίνουμε μέσα στήν Ἐκκλησία μέ ἐνθουσιασμό, μπαίνουμε μέ χαρά, γνωρίζουμε ἐνδεχομένως ἕνα πρόσωπο πού μᾶς ἐμπνέει, ἐρχόμαστε στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, κάνουμε συνάξεις, μετέχουμε στή λατρεία, ἀρχίζουμε καί δεχόμαστε τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, συνειδητά πλέον, ὄχι παραδοσιακά λόγω τοῦ ὅτι βαπτισθήκαμε χριστιανοί, ἀλλά τοῦ ὅτι θέλουμε νά εἴμαστε χριστιανοί. Καί κάποια στιγμή αισθανόμαστε ἕναν κορεσμό ἐσωτερικό μέσα μας. Ἀρχίζουν λίγο νά μᾶς φαίνονται δύσκολα, λίγο περισσότερο κουραστικά, ἀρχίζουμε νά ξανασκεφτόμαστε μήπως ἡ ἐπιλογή μας νά εἴμαστε μέσα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἦταν καλή ἐπιλογή. Κι ἐκεῖ πού ὅταν διαβάζαμε ἕνα κομμάτι ἀπὸ τό Εὐαγγέλιο, συγκινούμασταν, ἐνθουσιαζόμασταν καί χαιρόμασταν, ξαφνικά ἀρχίζουν ὅλα νά μᾶς φαίνονται δυσβάστακτα.

Τί φταίει; Είναι πράγματι ο χώρος αυτός που κληθήκαμε να ζήσουμε, ή Εκκλησία, ένας χώρος που τελικά είναι χώρος εξαναγκασμού της ανθρώπινης ύπαρξης και συνείδησης, και υποταγής σε κάποιους νόμους και κανόνες, ἔστω εὐαγγελικούς ή πατερικούς, ή είναι ή Εκκλησία κάτι ἄλλο; Καί γιατί να υπάρχουν ἄνθρωποι που να βλέπουν τήν Εκκλησία ὡς χώρο ἐλευθερίας, χάριτος καί χαρᾶς καί να υπάρχουν καί ἄλλοι ἄνθρωποι που να αισθάνονται ὅτι στήν Εκκλησία πνιγόμαστε, ἀσφυκτιοῦμε κι ὅτι αὐτό που προσφέρει ὡς βασική δωρεά ή Εκκλησία, που είναι ή σωτηρία, είναι μία ἀνέφικτη ὑπόθεση, δέν είναι για ἡμᾶς, ἴσως να είναι για ἄλλους, ἀλλά για ἡμᾶς δέν είναι.

Όλες αὐτές οἱ ἐνστάσεις ἐν μέρει, παιδιά, είναι δικαιολογημένες ἐνστάσεις καί ὅλα αὐτά τά βιώματα είναι δικαιολογημένα βιώματα. Είναι ἀδύνατον να μήν περάσει ἕνας ἀγωνιστής ἀπό αὐτό τό στάδιο τῆς δευτέρας ἀμφισβήτησης, ὅπως τήν ὀνομάζω ἐγώ, δηλαδή τό να ἀμφισβητήσεις τόν Θεό καί τήν Εκκλησία μέσα στήν Εκκλησία, ὅταν συνειδητά ἔχεις ἔλθει μέσα στήν Εκκλησία.

Πῶς μπορεῖ, ὅμως, ὁ ἄνθρωπος να ἐξέλθει ἀπό αὐτή τήν κατάσταση; Τήν ἀπάντηση μᾶς τή δίδει ὁ Γέροντας τοῦ Γερροντικοῦ: «Ἐάν ἔχεις καρδιά, μπορεῖς να σωθεῖς!».

«Δηλαδή δέν ἔχουμε καρδιά;». Αὐτό είναι τό πρῶτο ἐρώτημα που εὐκόλα μπορούμε να θέσουμε, ἂν ἔχουμε καρδιά. Για να ρωτήσουμε, ὅμως, ἂν ἔχουμε κάτι, πρέπει να τό γνωρίζουμε. Πρέπει να τό γνωρίζουμε καλά. Ἔτσι, λοιπόν, καλό θά είναι να δοῦμε τί είναι καρδιά στήν πατερική καί στήν ἀγιογραφική διδασκαλία.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μιλάει για τόν βαθύτερο, τόν ἔσω τῆς καρδίας ἄνθρωπο. Θέλοντας να δώσει μία ἀπάντηση για τό ποιός είναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ πνευματικός ἄνθρωπος, λέγει ὅτι ὁ πνευματικός ἄνθρωπος είναι ή βαθεῖα καρδιά. Κι ὅταν λέμε «καρδιά» στήν ὀρθόδοξη θεολογία, φυσικά δέν ἐννοοῦμε αὐτόν τόν μῦ τόν εὐαίσθητο, ὁ ὁποῖος καθώς κτυπάει σέ τακτικούς κτύπους φιλτράρει τό αἷμα καί τό διοχετεύει στόν ἐγκέφαλο καί στά ἄλλα μέλη τοῦ σώματος, για να μπορέσουν να ζήσουν. Ἀλλά ὅταν λέμε στήν πατερική καί ἀγιογραφική ὀρολογία «καρδιά», ἐννοοῦμε ὅλον τόν ἄνθρωπο, τόν σύνολο ἄνθρωπο, τήν ὑπαρξη ὅλου τοῦ ἀνθρώπου.

Σέ αὐτόν τόν χώρο ἀκριβῶς, σέ αὐτόν τόν σύνολο πνευματικό ἄνθρωπο, ἀπευθύνεται τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πολλές φορές κι ἐκεῖ μέσα κατασκηνώνει, ἀπό τήν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς μας ἕως καί τήν ὥρα τοῦ θανάτου μας, ἀλλά καί μετά

από την ώρα του θανάτου μας. Στρέφεται ο Θεός προς την καρδιά του ανθρώπου, προς την πνευματική του δηλαδή ύπαρξη. Καθημερινά τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, λέει, επιφέρεται, ὅπως ἐπιφερόταν πάνω ἀπό τά ὕδατα πρὶν ἀπό τή δημιουργία τοῦ κόσμου. Δεῖτε πόσο μᾶς ἀγαπάει ὁ Θεός. Ἐπιφέρεται πάνω ἀπό τήν καρδιά μας, ἀπ' τήν ὑπαρξή μας τήν πνευματική. Τό λέει ὁ Ἰώβ αὐτό πού σᾶς λέω. Ὅλη Του τήν προσοχή ὁ Θεός τήν κατευθύνει πρὸς τήν πνευματική ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τήν καρδιά. Καί γιατί τήν κατευθύνει πρὸς τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου; Γιατί ἐκεῖ εἶναι ὁ φυσικός χῶρος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ μέσα στήν ἀνθρώπινη φύση. Γιά νά τό καταλάβουμε καλύτερα, ἐκεῖ εἶναι ἡ φάτνη ὅπου γεννᾶται ἀενάως ὁ Θεός. Προσέξτε τί λέω, παιδιά! Δέν λέω «γεννήθηκε στή φάτνη τῆς ὑπάρξεώς μας ὁ Θεός», ἀλλά «γεννᾶται». Γεννᾶται συνεχῶς καί διαρκῶς ὁ Θεός. Δέν εἶναι μιᾶ στιγμιαία κατάσταση ἡ γέννηση τοῦ Θεοῦ μέσα στήν καρδιά μας, ἀλλά εἶναι μιᾶ διαρκῆς κατάσταση. Ὁ Θεός συνεχῶς γεννᾶται μέσα στήν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου. Γεννᾶται, λοιπόν, ὁ Θεός μέσα στήν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, μέσα στήν πνευματική του καρδιά. Θέλει νά γεννᾶται. Ἀλλά ἂν ὁ ἄνθρωπος δέν θέλει νά γεννᾶται ὁ Θεός, ὁ Θεός θά μένει μακριά.

Εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐλογία, ἀλλά –ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἡ ἔκφραση, πού ἀκούγεται λίγο σκληρή– καί ἡ μεγαλύτερη κατάρα τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἐλευθερία του καί τό αὐτεξούσιό του. Γιατί; Ἡ μεγαλύτερη εὐλογία εἶναι γιατί ὁμοιάζει πρὸς τόν Θεό μέ τήν ἐλευθερία. Ὁ Θεός εἶναι ἐλεύθερος, οἱ σχέσεις μέσα στήν Ἁγία Τριάδα εἶναι ἐλεύθερες, ὡς ἐκ τούτου ἡ παροχή ἐλευθερίας στόν ἄνθρωπο, στήν πνευματική του ὑπαρξη, στήν καρδιά του εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐλογία. Ἀλλά εἶναι καί ἡ μεγαλύτερη κατάρα, γιατί ὅσο κι ἂν θέλει ὁ Θεός νά μᾶς σώσει, ἂν ἐμεῖς δέν θέλουμε νά σωθοῦμε, ὁ Θεός δέν θά κάνει οὔτε ἓνα μικρό βηματάκι πρὸς ἐμᾶς. Πρέπει ἐμεῖς νά θέλουμε νά σωθοῦμε. Πρέπει ἐμεῖς νά θέλουμε νά κοινωνήσουμε μέ τόν Θεό ἢ νά κοινωνοῦμε διαρκῶς μέ τόν Θεό. Ἐάν ἐμεῖς δέν θέλουμε, τί γίνεται; Ἡ χάρις συστέλλεται. Ἀλλά ὅπως λένε οἱ Πατέρες –ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ πάλι ἡ ἔκφραση ἡ ἀνθρωποπαθής– ἡ χάρις ἔρχεται πρὸς τά πάνω καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιο ἐπιφέρεται πάνω ἀπό τήν καρδιά μας καί μόλις ἀκούσει ἓνα νυγμό μετανοίας, μέ ταχύτητα φωτός ξαναέρχεται μέσα στήν καρδιά μας. Γιατί; Γιατί ὁ Θεός θέλει νά μᾶς σώσει, «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν».

Ξεκαθαρίζουμε, λοιπόν, γιά νά καταλάβουμε τό θέμα μας καλύτερα ὅτι ὅταν μιλάμε γιά καρδιά, μιλάμε γιά τήν ὅλη ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου.

Όμως τό θέμα ἔχει δύο πυρῆνες: ἡ καρδιά καί ἡ σωτηρία.

Ἄς δοῦμε τί εἶναι ἡ σωτηρία. Γιατί πολλές φορές ἔχουμε μιά πολύ ἀπρόσωπη ἔννοια περί σωτηρίας. Μᾶς κουράζει ἀφάνταστα νά κατανοήσουμε τί εἶναι ἡ σωτηρία. Μερικοί λένε ὅτι σωτηρία εἶναι ἡ κατάκτηση ἢ ἀπόκτηση τοῦ Παραδείσου —λανθασμένες ἐκφράσεις «ἀπόκτηση» καί «κατάκτηση», διότι δέν γίνεται ἐμεῖς οὔτε νά κατακτήσουμε οὔτε νά ἀποκτήσουμε τόν Παράδεισο. Ἐγώ θά ἔλεγα, σωτηρία εἶναι τό νά μᾶς χαριστεῖ ὁ Παράδεισος. Ναί, ὁ Παράδεισος!

Ἀλλά γιά κάποιους ἀπό ἐμᾶς ὁ Παράδεισος δέν λέει τίποτα. Πῶς ἐγώ νά ποθήσω κάτι πού δέν τό ἔχω δεῖ; Μέ μιά ἐπαγγελία, μέ μιά ὑπόσχεση μόνο; Μά ἐσεῖς οἱ νέοι θέλετε στά χέρια σας τεκμήρια, θέλετε ἐμπειρίες, Δηλαδή τό Εὐαγγέλιο μᾶς ὑπόσχεται πράγματα τά ὅποια θά τά βιώσουμε ἐκεῖ, στήν ἄλλη ζωή, ἐδῶ τίποτα; Μά δέν εἴμαστε καί ὕλη; Δέν εἴμαστε καί αἰσθήσεις; Δέν θέλουμε κάτι πιά χειροπιαστό;

Τί εἶναι, λοιπόν, ἡ σωτηρία; Τί εἶναι αὐτός ὁ Παράδεισος; Καί πῶς ἐγώ νά τόν ποθήσω, ἀφοῦ δέν τόν γνωρίζω; Παιδιά, «σωτηρία», «παράδεισος», «αἰώνια ζωή» — διαλέξτε ὅ,τι θέλετε— δέν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπό τή συνάντησή μας μέ τόν Χριστό καί μέ τό πρόσωπό Του. Ὅταν ἐγώ συναντήσω τόν Χριστό, σώθηκα. Ὅταν ἐγώ ἐνωθῶ μέ τόν Χριστό, ζῶ τόν Παράδεισο πρίν τόν Παράδεισο. Ἄρα τό ζητούμενο ποιό εἶναι; Νά γνωρίσουμε τόν Χριστό, νά ζήσουμε μέ τόν Χριστό. Νά γνωρίσουμε καί νά ζήσουμε. Στήν ἀρχή· γιατί τό τελικό ζητούμενο εἶναι οὔτε νά γνωρίσω οὔτε νά ζήσω. Ἀλλά ποιό εἶναι; Νά γίνω ἕνα μέ τόν Χριστό. Κι αὐτό εἶναι Παράδεισος. Κι αὐτό μποροῦμε νά τό ζήσουμε ἀπό αὐτή τή ζωή.

Πρέπει νά ξέρουμε ὅτι ὅποιος δέν ζήσει ἐδῶ Παράδεισο, οὔτε στήν ἄλλη ζωή θά ζήσει. Δηλαδή ὅποιος δέν ζήσει Χριστό ἐδῶ, οὔτε στήν ἄλλη ζωή θά ζήσει.

Ἔτσι, λοιπόν βάζουμε καί ὀρίζουμε ὅτι ἡ σωτηρία, ὁ παράδεισος, ἡ αἰώνια ζωή εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τίποτ' ἄλλο.

Ὅρισame τί εἶναι «καρδιά», ὀρισame τί εἶναι «σωτηρία», καί αὐτά τά δύο θέματα συνδέονται μέ ἕνα «δύνασαι». Ἄν θέλει, δηλαδή, ἡ ὑπαρξή σου νά σωθεῖ, πρέπει νά ἔχεις, λέει, καρδιά.

Γιά νά τό δοῦμε τώρα τό θέμα μας στό κέντρο του. Μᾶς εἶπε ὁ Χριστός κάτι πολύ ὁμορφο στούς μακαρισμούς: «Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοί τόν Θεόν ὄψονται». Εἶπαμε ὅτι θέλουμε νά γνωρίσουμε τόν Χριστό. Εἶπαμε ὅτι θέλουμε νά ζήσουμε τόν Παράδεισο στή γῆ. Εἶπαμε ὅτι ποθοῦμε νά ζήσουμε τήν αἰώνια ζωή

από αυτή τη ζωή. Και είπαμε ότι όλα αυτά συμπυκνώνονται και συμπεριλαμβάνονται στο πρόσωπο του Χριστού. Ψάχνουμε, λοιπόν, τον Χριστό. Θέλουμε τον Χριστό. Πώς θα Τόν γνωρίσουμε; Μόνο καθαρίζοντας την καρδιά μας.

Η άσκηση είναι μιά λέξη πού στίς ημέρες μας τρομάζει. Είναι μιά λέξη πού ο σύγχρονος κόσμος δέν θέλει νά τήν ακούσει. Και κυρίως τήν άσκηση στό πνευματικό επίπεδο, στόν πνευματικό χῶρο καί τομέα. Γιά άσκηση στό σῶμα μιλοῦν ὅλοι καί τήν προτείνουν ὅλοι. Άσκηση στήν ψυχή καί στήν πνευματική μας ὑπαρξη κανένας δέν προτείνει. Άπαραίτητη, λοιπόν, προϋπόθεση γιά τή γνώση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ καθαρή καρδιά. Καί εἶναι ἡ άσκηση πού καθαρίζει τήν καρδιά.

Ἐλεγε ὁ Γέροντας Αἰμιλιανός Σιμωνοπετρίτης κάτι πολύ ἀπλό καί ὠραῖο: «Μέ γεμάτες κοιλιές καί γεμάτα μυαλά, δέν μπορεῖς Θεό νά δεῖς». Τό ἔλεγε ἔτσι πολύ ἀπλά καί πεζά, θά ἔλεγα, ἀλλά εἶναι πολύ οὐσιαστικό αὐτό πού λέει. Ἐάν θέλουμε νά δοῦμε τόν Θεό, πρέπει νά ἀσκηθοῦμε, παιδιά. Καί ἀσκούμαστε ἐντός τοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας.

Κάποιος θά πει: «Μά νά ἀσκηθῶ γιά κάτι πού δέν γνωρίζω;». Στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή ὁ Απόστολος Παῦλος μιλάει πολύ λυρικά καί λέει, «ποιός μπορεῖ νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;... οὔτε θάνατος, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε πείνα, οὔτε ἀρρώστια, τίποτα δέν μπορεῖ νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ». Καί καταλήγει λέγοντας ὅτι Τόν ἀγαπῶ ἔτσι, διότι «Αὐτός ἡμᾶς πρῶτος ἠγάπησεν». Πρῶτος μᾶς ἀγάπησε καί μετὰ Τόν ἀγαποῦμε. Τί θέλω νά πῶ μέ αὐτό; Πρῶτος μᾶς φανερώθηκε καί μετὰ ἐμεῖς Τόν ψάχνουμε νά Τόν βροῦμε. Δηλαδή ὅλοι ἐσεῖς πού εἶστε ἐδῶ καί ὅλοι ἐμεῖς πού εἴμαστε ἀπέναντί σας, εἴμαστε ἐδῶ ὄχι γιατί ἐμεῖς ἀνακαλύψαμε τόν Χριστό –προσέξτε!–, εἴμαστε ἐδῶ γιατί ὁ Χριστός μᾶς ἀποκαλύφθηκε. Μᾶς φανερώθηκε. Ἄνοιξε τά χέρια Του καί εἶπε «ψηλαφήσετέ με». Ἔδειξε τήν πλευρά Του καί εἶπε «βάλε τόν δάκτυλόν σου ἐπί τήν πλευράν μου καί ἐπί τόν τύπον τῶν ἡλῶν». Καί ὄχι μόνο. Ἀλλά μᾶς ἀποκαλύφθηκε ὡς ἀγάπη, ὡς αὔρα λεπτή, ὅπως λέει καί στήν Δ' Βασιλειῶν, πού μέ συγκινεῖ ιδιαίτερα ἐκεῖνο τό κομμάτι. Καί ἦλθε καί μᾶς μίλησε καί μᾶς ψιθύρισε καί μᾶς εἶπε πόσο πολύ μᾶς ἀγαπάει κι ὅτι Αὐτός εἶναι ὁ Πατέρας μας. Καί χάρησε τούς πόνους μας καί τίς ἀπογοητεύσεις μας καί γλύκανε τό πικρό μας στόμα καί μᾶς κάλεσε σέ ἀκολουθία. Ἄρα μᾶς ἀποκαλύφθηκε ὁ Χριστός.

Ὅμως, προσέξτε! Ἐπειδή ὁ Χριστός θέλει ἐλεύθερα νά Τόν ἀκολουθοῦμε, μᾶς δίνει κάποια περίοδο χάριτος στήν ἀρχή τῆς οὐσιαστικῆς σχέσης μας μαζί Του καί

στή συνέχεια κρύβεται και χάνεται. Γιατί; Γιατί θέλει να Τόν ψάξουμε. Να δοῦμε ἄν αὐτή ἡ σχέση πού δημιουργήθηκε ἀνάμεσα στόν Χριστό και τήν καρδιά μου εἶναι μιά σχέση ἀλήθειας και ἀληθινῆς ἀγάπης κι ὄχι μιά σχέση συμφέροντος. Διότι, παιδιά, πολλές φορές πλησιάζουμε τόν Θεό γιατί μᾶς καλύπτει κάποιες ψυχολογικές ἀνάγκες και γιατί μᾶς δίνει μιά ψυχική ἰσορροπία και μιά πνευματική ἰσορροπία και χαιρόμαστε γιατί βρίσκουμε πράγματα πού δέν τά βρήκαμε σέ ἄλλους χώρους. Ἀλλά αὐτό γίνεται γιατί ὁ Θεός μᾶς ἀποκαλύφθηκε και γιατί ὁ Θεός μᾶς προσφέρει. Ἐλάτε να δοῦμε τώρα, πού παύω ἐγώ να σοῦ προσφέρω και παύω να σοῦ φανερώνομαι, θά συνεχίζεις να μ' ἀγαπᾶς; Ἐσύ μ' ἀγαπᾶς γιατί εἶδες και πιστεύεις γιατί εἶδες, πρέπει ὅμως τώρα να μή δεις και να συνεχίσεις να πιστεύεις και να μ' ἀγαπᾶς.

Κι ἐπειδή στήν Ἐκκλησία μας ἀγάπη δέν εἶναι σίγουρα τό συναίσθημα, εἶναι κάτι πολύ περισσότερο ἀπό συναίσθημα, τήν ἀγάπη μας τήν ἐκδηλώνουμε ἔμπρακτα πρὸς τόν Θεό, ὄχι συναισθηματικά. Γιατί εἶναι πολύ εὔκολο να λέω, «Χριστέ μου, Σ' ἀγαπῶ», και να μήν κάνω τίποτα γιά τόν Χριστό. Ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης μας εἶναι ἡ ἄσκησή μας. Ὁ καθαρισμός τῆς καρδιάς μας. Οἱ Πατέρες ἐπιμένουν πάρα πολύ στήν καθαρότητα τῆς καρδιάς. Λέγουν ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βαπτίζεται, δέχεται ὡς χάρισμα ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα μιά σαρκίνη καρδιά, μιά καρδιά ἀνθρώπινη, ἔτσι θά σᾶς τό πῶ. Τήν καρδιά τοῦ Ἀδάμ πρὶν ἀπό τήν πτώση και ἀπό τήν ἁμαρτία. Τήν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς μας ὅλοι ἀποκτοῦμε τήν πνευματική καρδιά τοῦ Ἀδάμ και τῆς Εὔας πρὶν ἀπό τήν πτώση. Ὅμως, ὅπως ἡ καρδιά τοῦ Ἀδάμ και τῆς Εὔας –πάντα μιῶ γιά πνευματική καρδιά, μήν τή συγχέετε μέ τήν καρδιά κάτω ἀπό τό στέρνο– ἐσκληρύνθη μετά ἀπό τήν ἀνυπακοή και τήν ἁμαρτία και ἀπό σαρκίνη καρδιά ἔγινε βραχώδης καρδιά, πέτρινη καρδιά, σκληρή καρδιά, ἔτσι ἀκριβῶς και ἡ δική μας καρδιά μετά τήν πτώση μας στήν ἁμαρτία ἀρχίζει και γίνεται σκληρή και πέτρινη καρδιά. Σέ μιά σκληρή και πέτρινη καρδιά δέν μπορεῖ να εἰσέλθει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Γιατί; Ὅχι γιατί δέν μπορεῖ, ὅλα τά μπορεῖ ὁ Θεός. Ἀλλά γιατί σέβεται, ὅπως σᾶς εἶπα, τήν ἐλευθερία μας.

Πρέπει ὁ ἄνθρωπος να ἀρχίζει να καλλιεργεῖ τήν καρδιά του. Και τό πρῶτο βασικό βῆμα γιά να ἀρχίσουμε να σπᾶμε τά βράχια τῆς καρδιάς μας και να καθαρίζουμε τά πάθη μας εἶναι να ἀναγνωρίσουμε αὐτό πού εἴμαστε και να τό ἀποδεχτοῦμε. Οἱ περισσότεροι ἀπό ἐμᾶς φοβούμαστε να ἀποδεχτοῦμε αὐτό πού εἴμαστε. Πολλές φορές ἔχουμε σχέση μέ πνευματικό πατέρα, ἐξομολογούμεστε

τακτικά, λέμε δηλαδή ότι είμαστε στον χώρο της Ἐκκλησίας. Κι ἐνῶ εἶναι σκληρή ἡ καρδιά μας, βάζουμε καί κολλοῦμε πάνω λουλουδάκια, πού ἔχουνε οὔτε μιά μέρα ζωῆς, γιά νά πείσουμε τόν ἑαυτό μας ὅτι ἔχουμε λουλούδια καί μετά νά πείσουμε καί τόν πνευματικό ὅτι ἔχουμε λουλούδια. Δέν ἀποδεχόμαστε δηλαδή αὐτό πού εἶμαστε. Εἶναι πολύ βασικό βῆμα στήν πνευματική ζωή νά πεῖς: «Κύριε, αὐτός εἶμαι! Αὐτό τό σκουπίδι εἶμαι, αὐτή ἡ στάχτη, πού ἔλεγε καί ὁ Δαβίδ. Εἶμαι αὐτός, μέ τά ἐλαττώματά μου καί μέ τά προτερήματά μου. Κι ἐπειδή Ἐσύ εἶσαι Πατέρας, θέλω νά μέ δεχτεῖς ἔτσι ὅπως εἶμαι». Αὐτή ἡ σκέψη, παιδιά, μαλακώνει πάρα πολύ τήν καρδιά, τόν ἔσω ἄνθρωπο, καί τόν καταλύσει.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, πού ζοῦσε πολύ ἔντονα ὅλες αὐτές τίς περιπέτειες τῆς καρδιάς του, σέ ἕνα ποίημά του γράφει –πρός τόν Χριστό τό ἀπευθύνει· ἔστειλε γράμματα στόν Χριστό ὁ ἅγιος Γρηγόριος. Τοῦ γράφει, λοιπόν, σ' ἕνα ποίημά του: «Κύριε, αὐτός εἶμαι, ὅπως μέ βλέπεις κι ὅπως μέ ξέρεις. Ἄν ἤθελες νά ἴμαι κάτι ἄλλο νά μ' ἔκανες». Εἶναι πάρα πολύ ὠραῖο, Σεβασμιώτατε, αὐτό! Αἰσθάνεται τόν Θεό Πατέρα. Αἰσθάνεται ὅτι δέν ἔχει τίποτα νά κρύψει ἀπό τόν Θεό. Αἰσθάνεται, ὅμως καί ἀγωνίζεται γιά νά ἀλλάξει κάποια πράγματα.

Καί δέν ἀλλάζω. Μά παλεύω, πέφτω, σηκώνομαι, πέφτω, σηκώνομαι, πέφτω, σηκώνομαι... Δέν γίνεται τίποτα! Δέν ἀπογοητεύομαι, δέν κλαίω τό μαῦρο μου τό ριζικό, δέν λέω ἀφοῦ δέν τά καταφέρνω, τά παρατάω καί φεύγω καί πάω σ' ἄλλο χῶρο. Ἀλλά τί λέω; «Θεέ μου, αὐτός εἶμαι, ἐλέησε με! Κάνε με κάτι ἄλλο, ἂν θέλεις. Τόσο μπορῶ ἐγώ νά κάνω».

Καί αὐτή ἡ αἴσθησις, παιδιά, σοῦ δίνει μιά ἄνεση στόν ἄγωνα σου καί στήν ἄσκησή σου. Δέν σέ συνθλίβει. Ἀλλά τί σέ κάνει; Υἱόν Θεοῦ κατά χάριν. Γιατί τά παιδιά τοῦ Θεοῦ –κι αὐτό νά τό βάλουμε καλά στό μυαλό μας– δέν εἶναι τά παιδιά τά ἀτσαλάκωτα, τά λεγόμενα «καλά παιδιά». Παιδιά τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτά πού μέ ὑπευθυνότητα καί μέ ἀλήθεια ἀποδέχονται αὐτό πού εἶναι καί τό δίνουν στόν Θεό ὅπως εἶναι, λέγοντάς Του: «Κάνε με ὅ,τι θέλεις καί πλάσε με ὅπως θέλεις».

Ὅταν, λοιπόν, ἀποδεχόμαστε αὐτό πού εἶμαστε, τότε ἐλευθερώνεται ὁ χῶρος τῆς καρδιάς καί γίνεται ἕνας τεκτονικός σεισμός μέσα στήν καρδιά, καί, ὅπως ὅταν ἀναστήθηκε ὁ Κύριος ἄνοιξε τό καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ καί ἐσχίσθη εἰς δύο, ἔτσι καί τό δικό μας σκληρό καταπέτασμα ἀνοίγει, σχίζεται στά δύο καί εἰσέρχεται ἀπό κεῖ μέσα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Καί τότε γίνεται τό ἐξῆς θαῦμα μέσα στήν καρδιά μας, παιδιά. Οἱ ἐντολές παύουν νά εἶναι ἐντολές. Ἀλλά τί εἶναι; Εἶναι καταθέσεις

καρδιακές άνθρωπου που λέγει έμπρακτα στον Θεό: «Εγώ θέλω να 'μαι μαζί Σου! Σ' Έσένα μόνο άμαρτάνω κι Έσένα όμως μόνο λατρεύω». Και τότε τό Ευαγγέλιο παίρνει άλλη μορφή. Δέν είναι ένα βιβλίο μιās θρησκείας ιερό, που πρέπει να τό παπαγαλίσουμε, να τό μάθουμε και να τό έφαρμόσουμε. Αλλά τί γίνεται τό Ευαγγέλιο τότε; Γίνεται ψωμί και νερό. Και τότε έρχεται ό Χριστός άναστημένος μέσα στην καρδιά σου.

Οί Πατέρες λέγουν ότι βασικό κομμάτι τής σχέσεως τής καρδιάς και του Προσώπου του Χριστου είναι ό θεϊός έρωτας. Πολλές φορές μιλάμε για θεϊό έρωτα. Όμως, παιδιά, ό θεϊός έρωτας δέν είναι –έπαναλαμβάνω– μιά συναισθηματική κατάσταση. Καμμιά φορά μπερδεύουμε τό συναίσθημα μέ τήν αλήθεια. Φοβούμαι ότι τό συναίσθημα έχει πολύ μικρό μέρος τής αλήθειας. Περισσότερο μās μπερδεύει τό συναίσθημα και λιγότερο μās οδηγεί στην αλήθεια.

Εάν θέλω να καλλιεργήσω τήν αγάπη του Θεου, τον θεϊό έρωτα, δέν περνάει από άλλου ό δρόμος, παρά μόνον από τήν άσκηση. Δέν μπορώ να αγαπήσω τον Θεό χωρίς να άσκοϋμαι. Και κυρίως δέν μπορώ να αγαπήσω τον Θεό χωρίς να μετανοώ. Διότι ή μεγαλύτερη άσκηση δέν είναι τό να κάνουμε αλάδωτες νηστείες ούτε άγρυπνίες. Η μεγαλύτερη άσκηση είναι να μετανοώ. Και «μετανοώ» σημαίνει ότι δέν θέλω να μείνω μακριά από τον Θεό και δέν θέλω να χάσω τον Παράδεισο. Μιά καρδιά που αγαπάει τον Θεό είναι αδύνατον να Τόν εγκαταλείψει. Αλλά έπαναλαμβάνω και λέγω ότι ή καρδιά που δέν καθαρίζεται –και θέλω να τό τονίσω αυτό– είναι αδύνατον να μπορέσει να ζήσει γνήσια τήν αγάπη του Θεου. Μās τραβάνε τά πάθη. Αν μέσα στην εκκλησία αφήναμε τή σκέψη να άπλωθει, δέν θα παρακολουθούσαμε ούτε ένα «Κύριε έλέησον». Τό ότι μαζεύουμε τή σκέψη, αυτό είναι άσκηση. Κι ό Θεός βλέπει τήν άσκηση και μās ευλογεί. Και κάνουμε έμεϊς ένα βήμα, κι Αυτός κάνει πενήντα προς έμās.

Στήν «Αποκάλυψη» λέγει κάτι όμορφο. Είναι μιά εικόνα: ό Χριστός βρίσκεται έξω από μιά καρδιά, μιά πόρτα, και χτυπάει τήν πόρτα. Αυτός ό χτύπος του Χριστου στην καρδιά μας είναι καθημερινός. Έπειδή, παιδιά, έμεϊς έχουμε τήν τάση να ξεχνούμε ποιός πρέπει να είναι ό μεγάλος έννοικος μέσα στην καρδιά μας, ό Χριστός ταπεινώνεται και περνάει από τίς πόρτες των καρδιών μας κάθε ήμέρα και μās χτυπάει μέ διαφόρους τρόπους διακριτικά αυτή τήν πόρτα τής καρδιάς μας και μās λέει: «Άνοιξε, παιδί μου, να εισέλθω». Εάν άκούσουμε τή φωνή Του κι άνοιξουμε,

μονήν θά ποιήσομεν μετ' Αὐτοῦ, δηλαδή θά κατοικήσει ὁ Θεός μέσα μας. Κι ἂν δέν τήν ἀνοίξουμε, δέν ξαναχτυπάει. Γιατί σέβεται τήν ἐλευθερία μας.

Παιδιά, ἡ πνευματική ζωή δέν εἶναι ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς μας, ἀλλά εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή μας. Ἄν δέν τό κατανοήσουμε αὐτό, τότε ὄχι μόνο ἡ σωτηρία μας θά φαίνεται κάτι πολύ μακρινό, ἀλλά τά πιό ἀπλά πράγματα μέσα στήν πίστη μας θά φαίνονται βαρετά καί ἀνούσια. Καί πνευματική ζωή θά γίνεῖ ἡ ὅλη ζωή μας, ἂν γίνεῖ ἡ ζωή μας ζωή Του καί ἡ ζωή Του ζωή μας. Ἐάν, δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια ὁ Χριστός δέν εἶναι ὁ μέγας ἀγνωστος τῆς ζωῆς μας, οὔτε ὁ θρησκευτικός ἀρχηγός τῆς θρησκείας μας, ἀλλά εἶναι ὁ φίλος καί ἀδελφός μας, ὁ «κολλητός» μας, ὁ ἔρωτας ὁ πρῶτος καί ὁ μέγας κι ὁ τελευταῖος κι ὁ ὁλόκληρος. Ἄν, δηλαδή, δέν αισθανθοῦμε –ἄς μέ συγχωρέσουν οἱ ἅγιοι ἀρχιερεῖς γιά τήν ἔκφραση καί οἱ ἅγιες γερόντισσες, εἶναι νεανική ἔκφραση–, ἂν δέν αισθανθοῦμε αὐτήν τήν καψούρα μέσα στήν καρδιά μας γιά τόν Χριστό, νά αισθανθοῦμε τή γλυκύτητα πού αισθάνεται κάποιος πού εἶναι ἐρωτευμένος μέ τόν ἀπέναντί του, ἀλλά σέ ὑπέρτατο βαθμό καί σέ διαφορετική ποιότητα, τότε ἡ σωτηρία μας θά ἔναι κάτι μακρινό.

Γι' αὐτό, παιδιά, ἔτσι ταπεινά, πολύ ταπεινά, θά ἤθελα νά κλείσω αὐτήν τήν ὁμιλία λέγοντας: τό μεγάλο ζητούμενο τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ μέσ στή ζωή μας καί ἡ κοινωνία μας μέ τόν Χριστό. Καί τότε θά ἔχουμε καρδιά. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά ἀγκαλιάζει ὅλους καί ὅλα. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά ἀγαπάει ὅλους καί ὅλα. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά συγχωρεῖ ὅλους καί ὅλα. Ἄν ἔχουμε τόν Χριστό στή ζωή μας, ὁ ἀδελφός μας δέν θά εἶναι ὁ ἐχθρός μας, ἀλλά θά εἶναι ὁ Κύριος καί Θεός μας. Ἄν ἔχουμε μέσ στήν καρδιά μας τόν Χριστό, τότε αὐτός ὁ κόσμος δέν θά εἶναι ἓνα ἐφαλτήριο πού θά μᾶς ὀδηγεῖ στήν ἀπογοήτευση, στήν ἀπελπισία καί στήν αὐτοχειρία, ἀλλά θά εἶναι ἓνας μικρός παράδεισος πού θά ἀφομοιώνει ὅλους τούς πόνους κι ὅλες τίς στεναχώριες καί θά μᾶς δίνει τή δύναμη νά συνεχίζουμε ν' ἀγωνιζόμαστε γιά ν' ἀνεβοῦμε λίγο ψηλότερα. Κι ἂν ἔχουμε τόν Χριστό, τέλος, μέσα στήν καρδιά μας, τότε θά στρεφόμαστε στήν καρδιά μας καί θά λέμε μέ πολύ ἔρωτα καί πολύ πόνο καί πάθος: «Καρδιά μου ἐσύ!», καί θά χαιρόμαστε γι' αὐτήν τήν καρδιά, διότι αὐτή ἡ καρδιά θά εἶναι ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ στόν Ἠγαπημένο, στόν Ἰησοῦ Χριστό. Καί τότε ὅλ' αὐτά πού μᾶς κούραζαν θά παύσουν νά μᾶς κουράζουν κι ὅλ' αὐτά πού δέν μᾶς ἐνέπνεαν θά μᾶς ἐμπνέουν. Γιατί τότε καινή καρδιά θά μᾶς δώσει, ὅπως λέγει πάλι τό Εὐαγγέλιο, καινούργια

καρδιά, καρδιά χαριτωμένη από τόν Θεό, καρδιά ή όποια θά ανοίγει δρόμους πού θά όδηγοῦν στήν καρδιά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στόν οὐράνιο Παράδεισο.

Εὐχηθεῖτε, ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, κάπως ἔτσι νά βαδίσουμε, ὅπως λέγουν οἱ Πατέρες καί τά παλληκάρια μας καί οἱ κοπέλες μας ἐδῶ, πού εἶναι ἀπέναντί μας καί μᾶς βλέπουν· νά τολμήσουμε ὅλοι μαζί νά ἀγαπήσουμε πάνω ἀπό τόν ἑαυτό μας καί ἀπό τούς ἄλλους τόν Θεό μας καί νά ἀγαπήσουμε ἀληθινά καί τόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους.

Νά ᾽στε καλά, παιδιά! Καλή χρονιά!